

“Dé pedagogische basis, alsof het er maar één is? Nee, die bestaat niet”, zegt Bert Wienen onomwonden. De winnaar van het Onderwijsboek van het jaar schreef een nieuw boek over dit onderwerp: “Er zijn heel veel pedagogische basissen. En ik ben hoopvol dat die sterker worden, want we worden in elkaars armen gedreven door wat er op ons afkomt.”

INTERVIEW: ONDERZOEKER SPREEKT OPVOEDERS IN NIEUW BOEK MOED IN

“De pedagogische basis hoef je niet van bovenaf te versterken”

Tekst: Anja Klein
Foto's: René Schotanus

Onderzoeker, auteur en spreker Bert Wienen legt meteen uit wat ons naar elkaar toe laat bewegen: “Kijk naar het tekort aan personeel en geld, maar ook naar wat er in de wereld speelt. Dan hebben we onze burens en de school hard nodig. Of neem een serie als *Adolescence*. Iedereen ziet wel dat er iets moet

gebeuren, want anders nemen andere waarden onze opvoeding over. Ook als vader vind ik het erg om te zien dat er ouders zijn die stoppen met opvoeden, omdat ze denken dat ze niet tegen zo'n influencer als Andrew Tate op kunnen.”

Losse praktijken

De pedagogische basis gaat over de gewone manier van leven waarin ouders opvoeden en leraren lesgeven, schrijft Bert in zijn boek *Laat/d de pedagogische basis met rust. Opvoeden in tijden van versnelling*. Die basis is dus niet één ding en je hoeft die ook niet uit te vinden. Ze bestaat namelijk al, in het gezin, op school, op de sportclub en in de straat waar je woont. Het is het domein van ouders en vanzelfsprekende opvoedprofessionals als leraren en stagebegeleiders. “Er zijn

allerlei pedagogische basissen die bestaan uit losse praktijken, waar opvoeders het verlangen hebben om hun pedagogische relatie op elkaar af te stemmen. Je hebt de praktijk van het gezin, de praktijk van het onderwijs, de muziekschool en bijvoorbeeld de buurtvaders.”

Hij wijst erop dat elke afzonderlijke pedagogische praktijk een eigen bedoeling heeft. “Daar doe je geen recht aan als je van bovenaf bijvoorbeeld oplegt: ‘Alle kinderen moeten gezond opgroeien.’ Dan zie je vervreemding ontstaan. Ik werd geraakt door een voetbaltrainer die vertelde dat zijn club voor hem haast voelt als een gezondheidscentrum, omdat zij aan dat doel moet bijdragen. Zoiets zie je ook in het onderwijs, waar het idee van

“Opvoeden als een groot feest, met mooie foto's en blijde kinderen”

welbevinden overheerst en ieder kind zich goed moet voelen.”

Inefficiënt

Volgens de auteur is het belangrijk om de pedagogische basis niet te laten kapen door het mensbeeld van ‘het kind als machine’. Waarin het gezin of de school verworden is tot een opvoedmachine, in een gemonitorde wereld van leerlingvolgsysteem en smartphones. “En waarin zij het optimale, effectieve kind eruit moeten persen. Dat idee van maakbaarheid zit zo diep in ons; opvoeden als één groot feest, met mooie foto’s en blijde kinderen. Maar opvoeden is het meest inefficiënte en inconsequente gebeuren dat je maar kunt ontdekken. En dat is zelfs goed.” Volgens Bert gaat kinderen opvoeden vooral om de pedagogische relatie, om samen leren en groeien. En daar

is fouten maken een essentieel onderdeel van.

Moed

Als begrip zingt de pedagogische basis inmiddels overal rond. Hoe voorkom je dat het niet de zoveelste term aan het firmament wordt? “Dat is al niet meer te voorkomen”, denkt hij, “Zelf heb ik het thema ook gebruikt om de term te laden en mijn boodschap aan op te hangen. Mijn wens is een samenleving waarin steeds minder kinderen opgroeien met het idee dat ze niet aan onze normen kunnen voldoen. En dat ouders en andere opvoeders de kracht en moed hervinden om weer op te voeden. Dat begint bij de vraag: Wat is het diepste dat je aan je kinderen wil meegeven? Welke belangrijkste waarden zijn dat? Waartoe voed jij op? Daar kan

je thuis en met andere opvoeders over in gesprek. Heel krachtig vind ik het voorbeeld van de wijk waar alle kinderen op woensdagmiddag om 13.00 uur buiten spelen, omdat ouders dat zo hebben afgesproken.”

De onderzoeker gelooft in de kracht van samen opvoeden en ziet school als een belangrijke praktijk in de pedagogische basis. “Het lerarentekort is een directe bedreiging voor onze democratie. Ik zie leraren als allerbelangrijkste waarborg voor vrede op lange termijn. We investeren wel in onze defensie en dat begrijp ik, maar we leren kinderen niet waarvoor ze moeten strijden. Leer ze ook naar buiten te kijken en daar moreel iets van vinden.” Dan komt Bert met een onorthodox idee: “Als het straks toch aankomt op het kiezen van personeel, vind ik dat

iedereen die met kinderen wil werken eerst de pabo of lerarenopleiding moet doen. Dáár hebben we mensen nodig, daar beschermen we wat we belangrijk vinden voor de toekomst.”

Samenhang creëren

De pedagogische basis versterken doen we door te zien dat die basis een optelsom is van bestaande praktijken, die te ontmoeten en na te denken over de samenhang ertussen. ‘Geef ruimte aan opvoeders om hun relatie op elkaar af te stemmen,’ schrijft Bert in zijn boek. Het is een plek waar je als individu het verschil kunt maken, maar waar ook de overheid een andere rol kan aannemen

dan ze nu doet: “Ga er als ambtenaar heen, fiets rond, vraag wie je in de buurt moet spreken en wat er nodig is om die pedagogische basis op elkaar af te stemmen. Hoe ga je dat faciliteren?”

Hij vervolgt: “Zorg ervoor dat ouders en opvoeders elkaar kunnen ontmoeten, bijvoorbeeld door gratis koffie te schenken in buurthuizen. Kijk als overheid ook naar je eigen repertoire; als je aan gezondheid wil werken, dan is het bijzonder dat er in je gemeente nog zoveel fastfoodrestaurants zijn. Hol het sociale weefsel niet verder uit maar investeer in zwembaden, bibliotheken, sportclubs en

kunst en cultuur.” Hoe meer je de verschillende praktijken met en op elkaar kunnen afstemmen, hoe sterker de pedagogische basis. En hoe minder eenzaam en onzeker ouders in hun opvoeding zijn, omdat ze elkaar kunnen ontmoeten.

Eettafel spreekt

Zijn boek is pas een paar maanden uit, maar het volgende boek is al in de maak. Speciaal voor ouders, met daarin een hoofdrol voor de eettafel: “Stel dat ik jouw eettafel kon interviewen: wat zou die dan zeggen over de waarden die in jouw gezin belangrijk zijn? De eettafel is een waardevolle, centrale plek waar je wel of niet samen eet. Wie nodig je daar wel of niet voor uit, en welke verhalen mag je er vertellen en welke absoluut niet?”

“Stel dat ik jouw eettafel kon interviewen: wat zou die dan zeggen?”

Met die metafoor hoop ik ouders mee te geven: als je niet zelf nadenkt over je waarden, dan leef je de waarden van anderen voor. Ik hoop dat ze daarmee de stap kunnen maken van ‘opvoeden als BV of efficiëncymachine’ naar een waardevolle opvoeding.”

Ouders die staan te popelen om dit boek te lezen, moeten nog even geduld hebben. Aan het einde van het interview kijkt de energieke Bert Wienen voorzichtig naar de deur om te zien of zijn vrouw het hoort: “Dat nieuwe boek hoop ik begin volgend jaar uit te brengen.”